

Aanzet voor een
Open Actieagenda

Aanzet voor een

Open Actieagenda 2023-2024

UITNODIGING OM MEE TE DOEN

Het Toekomstgesprek Landelijk Gebied is meervoudig. Daarom is ook deze actieagenda een verzameling van interventies van RTLГ, IPSN en andere partijen die actief zijn in het landelijk gebied. Klein beginnen, rimpelingen veroorzaken. In hun onderlinge samenhang moeten deze acties gaan bijdragen aan de kwaliteit van de dialoog en het ontstaan van levende netwerken. Deze actieagenda is nadrukkelijk open: initiatieven die bijdragen aan een betere kwaliteit van de dialoog en levende netwerken zijn welkom!

GEEN GRAND DESIGN, WEL SAMENHANG

De actieagenda speelt zich af tegen de achtergrond van een zich ontwikkelend netwerk en speelveld. Iedereen kan initiatief nemen. Deze actieagenda concentreert zich op activiteiten die gericht zijn op ontwikkelen, leren en verbinden en op nieuwe creatieve impulsen, op iets uitproberen en exploratie. Geen grand design, wel samenhang. Daarmee vormt de actieagenda het mycorrhiza*) van de transitie van het landelijk gebied. Ook een mycorrhiza moet groeien.

*) Een ondergrondse samenlevingsvorm van schimmels en wortels van planten die elkaar voeden en - letterlijk - de basis vormen van het leven bovengronds.

Aanzet voor een

Open Actieagenda 2023-2024

ACTIVITEITEN DOOR GEÏNTERVIEWDEN AANGEDRAGEN

De activiteiten op de actieagenda zijn onder meer aangereikt in de interviews en in de reflectiebijeenkomst van 29 augustus 2023. Uit de veelheid van suggesties en ideeën zijn drie typen activiteiten geselecteerd:

- **DOEN** te verkennen of eenvoudig te starten eigen acties of experimenten. Rimpelingen veroorzaken.
- 🌐 **VERBINDEN** inspirerende initiatieven en lopende activiteiten van rijk en regio met elkaar en met het toekomstgesprek verbinden. Uitbouwen en opschalen van wat betekenisvol is.
- ☀️ **UITLICHTEN** activiteiten en netwerken die helemaal in de geest van het toekomstgesprek zijn, omarmen en podium geven. Spotlight erop!

Acties bij

Maak van de transitie meer mensenwerk

Open actieagenda toekomst gesprek landelijk gebied

ACTIVITEITEN

- **Buitenbuddies** Structurele ontmoeting tussen de beleidswereld en de netwerkende samenleving, tussen binnen en buiten de bubbel en letterlijk; tussen kantoor en buiten. Ambtenaren en bestuurders verbinden aan agrarisch ondernemers, natuurbeschermers, maatschappelijke organisaties, betrokken burgers en andersom.
- **Seizoenswandelingen** (vormvrij) voor een klein gemêleerd gezelschap (innovatie; exnovatie; gezondheid & sport, & onderwijs). Naar buiten de natuur in, het recreatiegebied in en het bedrijf op. Mogelijkheid om ook nieuwe gedeputeerden op informele wijze mee te nemen in dialoog..

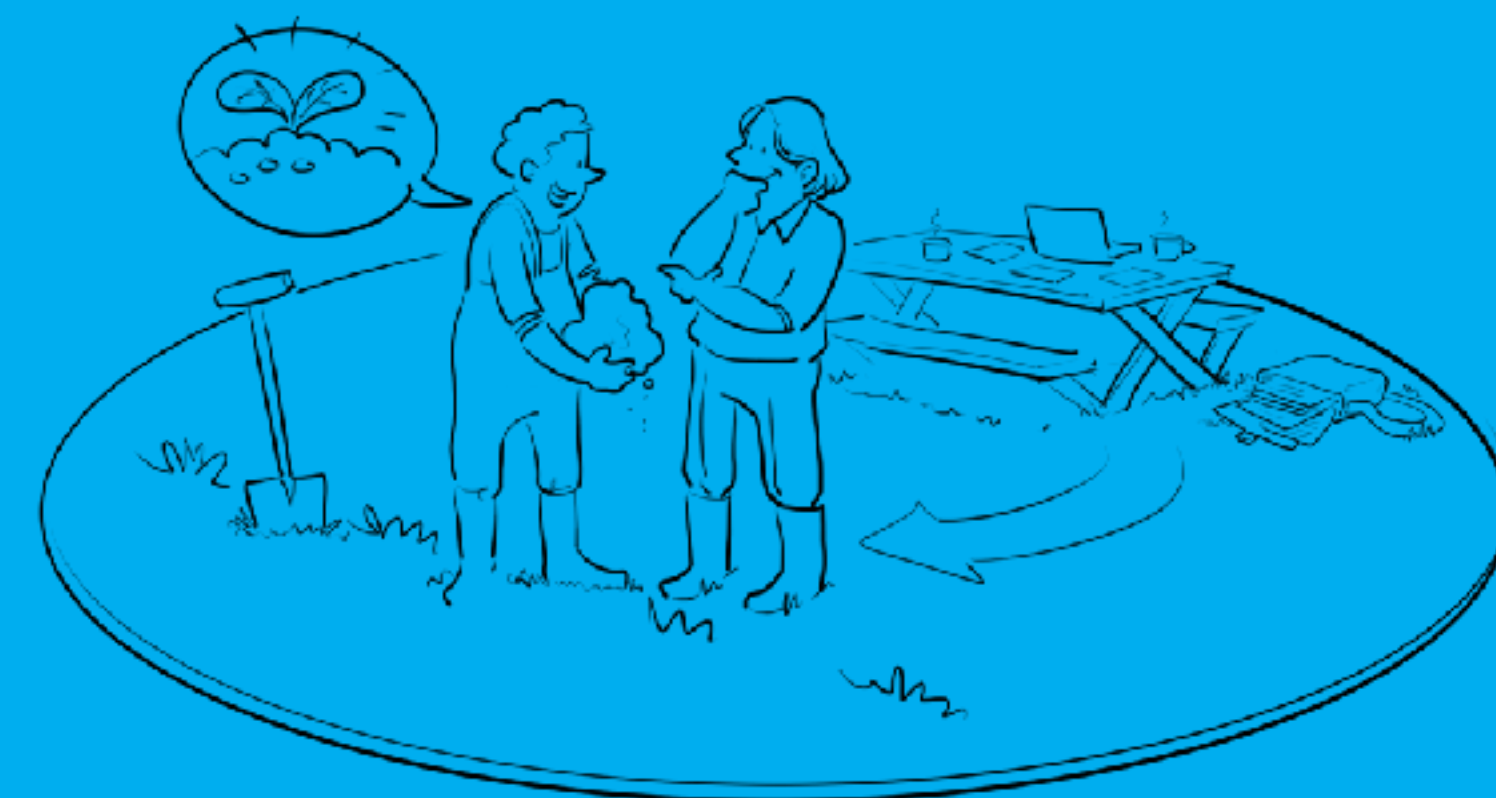
Bestaande activiteiten

- ✦ (Nieuwe) bestuurders, ambtenaren en betrokkenen in het landelijk gebied voeren al veel gesprekken met elkaar. Wat is het goede gesprek? Terugkoppeling is vaak inhoudsgericht en wordt niet veelvuldig gedeeld. In dialoogreflectiemomenten worden ervaring en inspiratie uitgewisseld over hoe het goede gesprek te voeren en heldere afspraken te maken.

WIE

Het Team Toekomstgesprek komt begin 2024 met een uitgewerkt idee. Komend jaar starten met 20 duo's. Beginnen bij LNV en één of meer provincies. Concept is deelbaar en opschaalbaar; bij gebleken succes uitbouwen naar 100 koppels buitenbuddies

Eind 2023 verkent het Team Toekomstgesprek (bij voorkeur samen met een aantal provincies/IPSN) de mogelijkheid voor de eerste seizoenswandelingen in 2024, te starten met de lentewandeling.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Begrip voor elkaars wereld: de praktijk én het beleidsdiscours. Elkaar scherp houden. Vanuit beter begrip naar samen doen.

Acties bij

Creëer verlangen naar de toekomst

Open actieagenda toekomst gesprek landelijk gebied

ACTIVITEITEN

- In een **IBA-achtige opzet** met het uit Duitsland overgewaaid concept van een Internationale Bau Ausstellung (IBA) wordt een transitie gedurende meerdere jaren participatief in praktijk gebracht en zichtbaar gemaakt voor een breed publiek.
- **Nationaal atelier omgevingskwaliteit** versterken kennis en kunde van ontwerpend onderzoek op landelijk, provinciaal en regionaal niveau.

WIE

Team Toekomstgesprek wil in 2024 samen met één of meer regio's verkennen of er behoefte is en waar de mogelijkheden liggen. In de Peel zijn oriënterende gesprekken gevoerd.

In diverse provincies wordt ontwerpend onderzoek actief ingezet, in andere provincies minder. Op landelijk niveau is er een verbinding te maken met de kennis en ervaring van Mooi NL en advies Impactnetwerk. Team Toekomstgesprek wil in 2024 met o.a. de CRa verkennen waar de mogelijkheden liggen om op te schalen.

Bestaande activiteiten

- ✦ Vanuit RTLГ is het initiatief genomen voor de **Verkenning Groene HBO's** (samenwerkingsagenda onderzoek en onderwijs voor en door groene HBO's en overheden. Met kansen en ideeën voor de korte termijn.) Team Toekomstgesprek stelt de uitkomsten van de rapportage Dieper Wortelen en de open actieagenda beschikbaar voor deze verkenning. .
- 🗨 Team Toekomstgesprek zet **goede voorbeelden van dialoog over de toekomst van het landelijk gebied in de spotlight *)**. Bijvoorbeeld door te delen op het in ontwikkeling zijnde digitale platform Transitie landelijk gebied, tijdens webinars, een leerdag, etc. Raakvlakken met lerende aanpak RTLГ en Bij12.

*) Er is ook behoefte aan goede voorbeelden op de inhoud, die de beoogde veranderingen in het landelijk gebied ondersteunen en anderen stimuleren. Dit is niet primair een taak binnen het Toekomstgesprek Landelijk Gebied.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Herwaarderen van de praktijk van gezamenlijke visievorming en verbeelding van de toekomst. De vernieuwing in praktijk laten zien.

Acties bij

Zorg voor een tussenruimte voor dialoog

Open actieagenda toekomst gesprek landelijk gebied

ACTIVITEITEN

- **Dialogteam** opzetten. Dialogische kennis en kunde beschikbaar maken.
- **Masterclass depolarisatie.** Inzicht in de dynamiek van het wij-zij denken helpt patronen in polarisatie te herkennen. En om wegen te vinden die te doorbreken. Samen met professionals school maken in depolarisatie.
- **Gesprekstoct** naar de opinieleiders van het 'stille' midden en met hen transitiegesprekken voeren.

WIE

Team Toekomstgesprek verkent welke overheden en organisaties actief zijn in het landelijk gebied al getrainde dialoogbegeleiders beschikbaar zijn. In 2024 ontwikkelen we in overleg met en naar behoefte van partners praktische handreikingen, oefenplaatsen, werkvormen en desgewenst opleidingstrajecten voor participanten in gebiedsprocessen.

Team Toekomstgesprek wil in de eerste helft van 2024 bij wijze van experiment een meerdaagse masterclass organiseren voor een gemengd gezelschap van managers en bestuurders van RTL, IPSN en bij de uitvoering betrokken overheden.

Actief het stille midden opzoeken en benutten voor dialoog, verbinding en gesprek rondom de transitie landelijk gebied. Handlingsperspectieven ophalen en delen.

Bestaande activiteiten

- 🗨️ **BoerBurgerDialoog** Diverse provincies hebben al ervaring opgedaan met burgerberaden en/of burgerraadplegingen. Ook rond de energietransitie is hier mee geëxperimenteerd. Team Toekomstgesprek wil verkennen wat de lessen zijn en in hoeverre een gestructureerde BoerBurgerDialoog ook kan helpen bij de realisatie in de transitie. In 2024 starten experiment in één of meer regio's, opgedane ervaring delen en beschikbaar maken voor anderen.
- ✨ **Conferentie Boven het Maaiveld 2024** Boven het Maaiveld werd door deelnemers als geïnterviewden herkend als een veilige en vrije tussenruimte die potentie heeft om een jaarlijks terugkerende iconische activiteit te worden. Eén van de kroonjuwelen van het toekomstgesprek.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Bijdragen aan een open en reëel gespreksklimaat en aan depolarisatie van het debat over de toekomst landelijk gebied. Dialoog is hard werken en moet je leren. En dialoog moet steeds bijdragen aan betere processen en duurzame (want doorleefde) resultaten.

Acties bij

Help knelpunten in de uitvoering weg te nemen

Open actieagenda toekomst gesprek landelijk gebied

ACTIVITEITEN

→ **De knelpuntenbrigade.** Elke maand wordt een knelpunt uit de praktijk vanuit meerdere disciplines (Onderwijs, Zorg, Kunst en Cultuur, Bedrijfsleven,..) ontleed. Welke belemmeringen komen we tegen in het systeem, welke veranderingen zijn nodig, om dit vervolgens te benoemen op welk niveau en door wie de belemmeringen en oplossingen moeten worden opgepakt? Dit kan leiden tot systeem-, of werkwijzeaanpassingen, met doel de bovenstroom te vereenvoudigen. Verschillende knelpunten vragen een verschillende aanpak op verschillende niveaus. Van projectengarage, uitwisseling tussen provinciale ondersteuningsloketten tot fundamentele systeemanalyse.

WIE

Team Toekomstgesprek verkent in 2023-24 of en hoe andere vormen van gesprek en type gesprekspartners kunnen bijdragen om knelpunten op te lossen. Het voorstel is om te starten met organiseren en inzetten van knelpuntenbrigade – aan de hand van casuïstiek in concrete gebieden - met een bijbehorend maatwerk in de aanpak maar altijd in samenspraak met uitvoerende partijen. Ten tijde van de transitie Jeugdzorg en recent met Toeslagenouders is geëxperimenteerd met knelpuntentafels en andere oplossingsmechanismes.

RTLG en provincies verkennen momenteel het beter aan laten sluiten van beleid en ervaringen uit de praktijk om het zogenoemde 8-jes draaien (verbinden binnenwereld departement of overheid met praktijk in het veld; plan-do-check-act, maar dan met de samenleving) te verbeteren. Hierbij actief aansluiten lijkt zinvolle toevoeging.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Stap voor stap naar een ontzorgende overheid. Niet de regeling of de procedure centraal, maar de oplossing in de streek. Kleine doorbraken creëren in de uitvoering van projecten die een grote doorwerking gaan krijgen in de praktijk. Zo kan het wel!

Acties bij

Transitie kan niet zonder verandering in eigen organisaties

Open actieagenda toekomst gesprek landelijk gebied

ACTIVITEITEN

- Introduceren van stelselmatige **lerende en verhalende evaluaties**.
- **Verkennen hoe bestaande leerkringen door verbinding meer effect kunnen sorteren.**
Naar voren kwamen de Transitie school, RTLG reflectietafel, communities of practice COP-IPO, provinciale lessons learned.
- ✦ **Toptien transitie-versnellers** opsporen en uitlichten waarbij gesprek en dialoogaanpak en de mensen centraal staan.

WIE

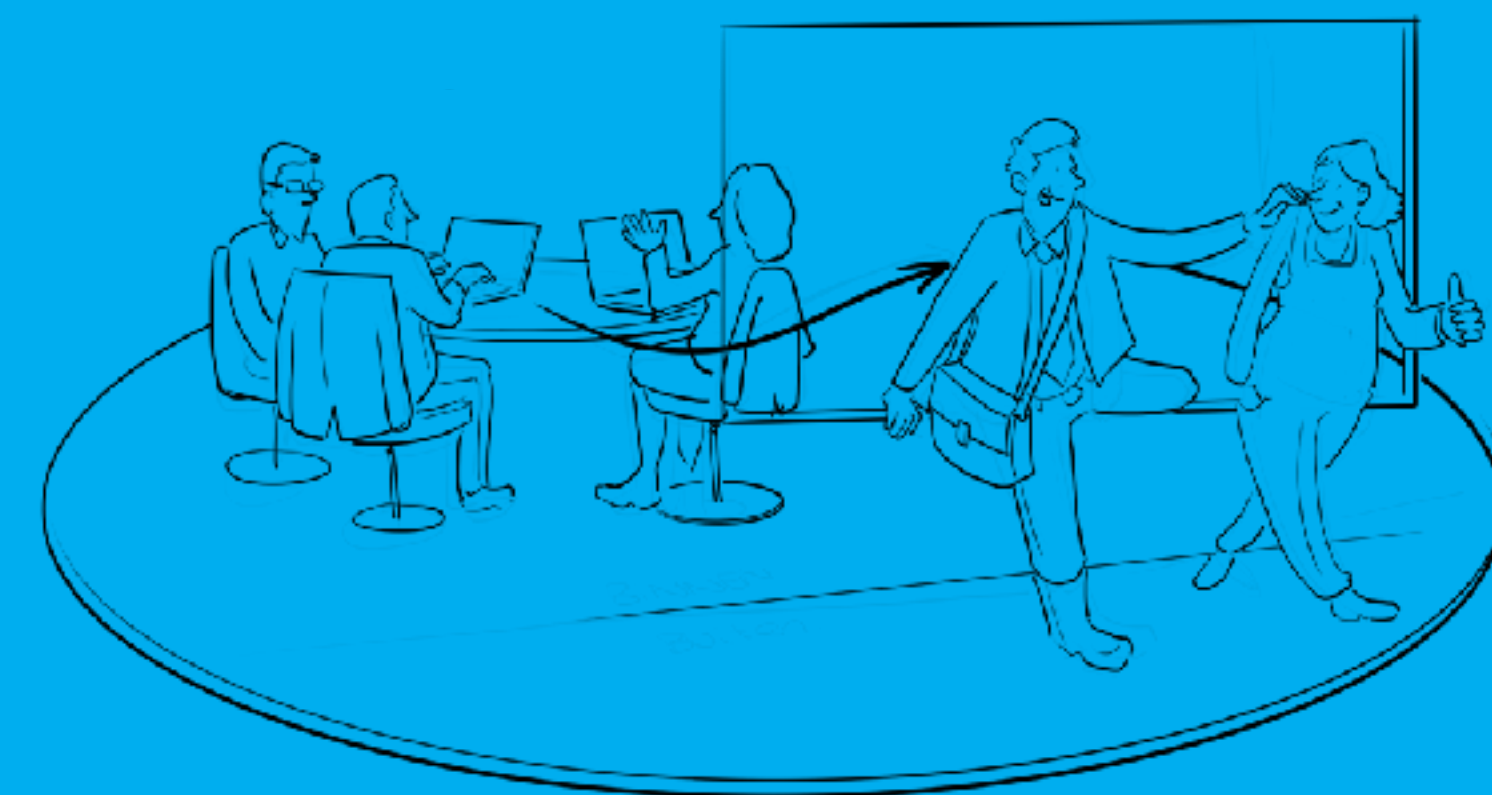
Team toekomstgesprek verkent in 2024 met de collega's van RTLG en IPSN welke lerende evaluaties zich lenen voor een 'verhalende aanpak' en hoe dit concept in praktijk kan worden gebracht. Ervaringen uit NP-RES gebruiken.

Team Toekomstgesprek brengt - met de collega's van RTLG - bestaande leerkringen in kaart en maakt deze zichtbaar op het in oprichting zijnde platform Transitie Landelijk Gebied. In 2024 verkennen behoefte om kringen te verbinden en aan gezamenlijke dialooggerichte activiteiten.

In elke organisatie zijn versnellers te vinden, zowel de mensen zelf als de aanpak en werkwijze. Tijdens de interviews kwam veelvuldig de hulp vraag naar voren, hoe dit bespreekbaar te maken in mijn organisatie. Door goede voorbeelden in de spotlight te zetten, geeft dit moed, lef en inspiratie.

Bestaande activiteiten

- RTLG experimenteert in 2023 en 2024 met **reflectietafels voor het management van RTLG, IPO en andere partners**. Kern is intervisie en inspiratie door gesprek met elkaar en met frisdenkens. Team Toekomstgesprek ondersteunt daar bij en kan helpen dit concept te verbreden.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Van oudsher zijn (overheids) organisaties ingericht op beleid en het organiseren van de uitvoering. In de waan van de dagen vergeten we dialoog en reflectie: juist daar zit ontwikkelruimte. Leren, evalueren en storytelling.

Acties bij

GEDEELD EIGENAARSCHAP

Open actieagenda toekomst gesprek landelijk gebied

ACTIVITEITEN

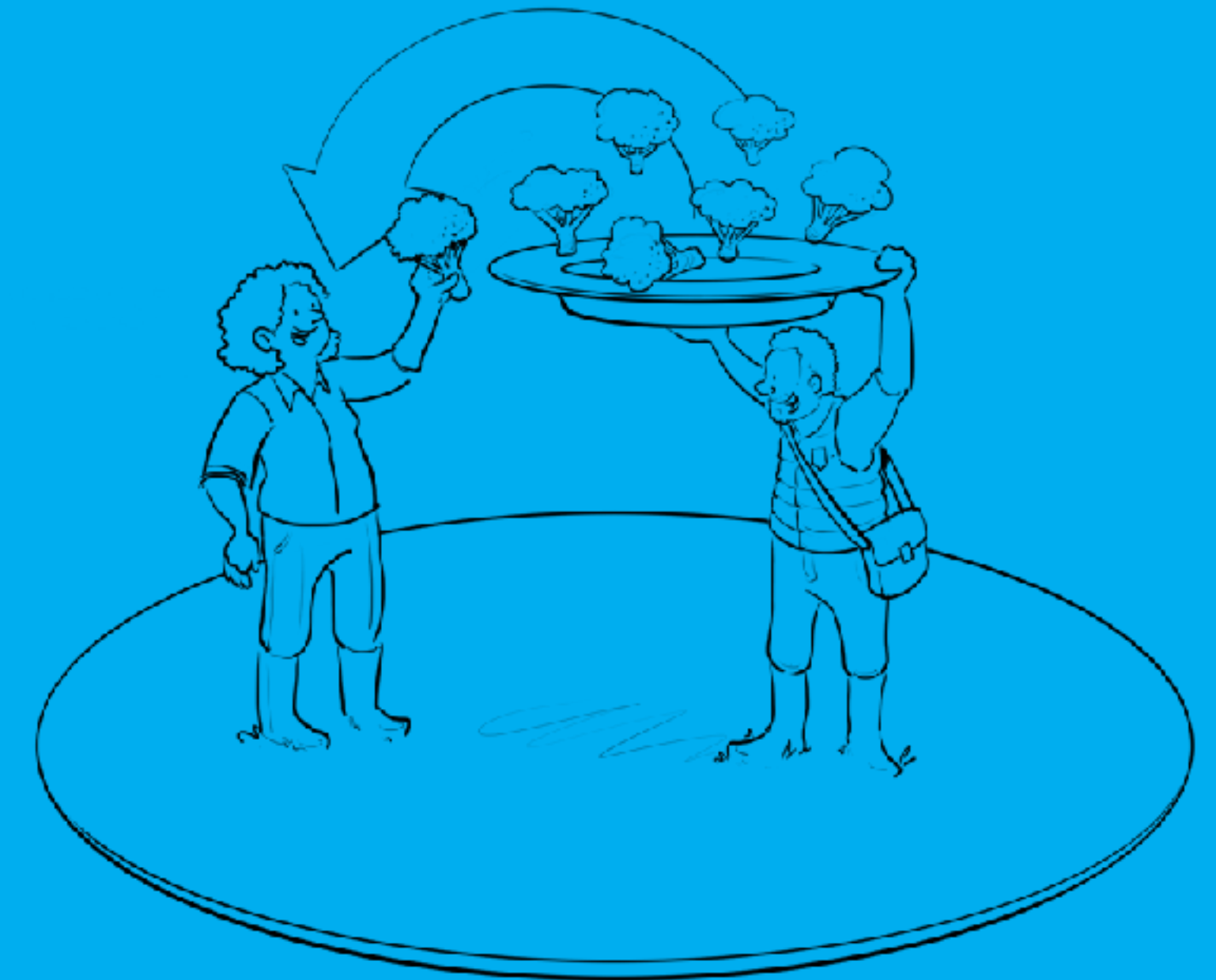
- **Tour de Pays** Concretiseer samen met de provincies, gemeenten en waterschappen hoe ze de uitkomsten van het Toekomstgesprek Landelijk Gebied kunnen gebruiken in het gebiedsprocessen en gebiedsprogramma's.
- Pool van **boegbeelden** die het idee en de activiteiten van Toekomstgesprek Landelijk Gebied actief ondersteunen en inzetbaar zijn voor reflectie en inspiratie.
- 🕒 Verkennen van de mogelijkheden van een **Jongerennetwerk** met adviserende en inspirerende positie in dialoog én transitie landelijk gebied; vertalen naar provinciale aanpak.

WIE

Team Toekomstgesprek is vanaf najaar 2023 beschikbaar om Dieper wortelen toe te lichten en samen met partijen te verkennen wat nodig en mogelijk is. Ons team kan helpen met een aantal experimenten / voorbeeldprojecten in dialoog en goede voorbeelden ophalen. Indien er collectieve vraag is, kan IPSN helpen.

Het Toekomstgesprek Landelijk Gebied werkt profiel en rol voor de boegbeelden uit. Betrokkenen kunnen ook helden en boegbeelden aandragen en aangeven waarom dit boegbeelden zijn in hun ogen. Introductie en stapsgewijze uitbouw pool van boegbeelden is voorzien in 2024.

Team toekomstgesprek verkent in 2024 opties – samen met de collega's van LNV en IPO - en in hoeverre bestaande netwerken gelinkt kunnen worden en/of nieuwe netwerken nodig zijn.

HOE GAAN WE DIT ORGANISEREN?

Het toekomstgesprek is niet van RTLГ of de provincies, maar uiteindelijk van alle partijen die in en om het landelijk gebied staan. Team toekomstgesprek helpt dit op gang te brengen en zorgt voor gedeeld eigenaarschap van de dialoog.